

2. Гончаров І. Деякі аспекти процесуальної незалежності слідчого / І. Гончаров // Право України. – 1995. – № 7. – С. 26–27.

3. Романюк Б. В. Удосконалення досудового провадження в Україні : монографія / Б. В. Романюк. – Київ : МНДЦ, 2011. – С. 146–151.

Севрук Володимир Геннадійович,
провідний науковий співробітник відділу
організації науково-дослідної роботи
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЕТНІЧНИМ ОРГАНІЗОВАНИМ ЗЛОЧИННИМ УГРУПОВАнням

У світі зараз налічується щонайменше три тисячі етнічних спільнот, які входять до більше ніж 220 держав світу. Згідно з даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року, в Україні проживає 134 різні етнічні групи, які ідентифікують себе як громадяни України [1]. Деякі колишні іноземці вже обжилися й натуралізувалися, поступово створивши міцні етнічні діаспори; інші громади поки тільки формуються. Однак майже в кожному такому співтоваристві, крім чесних трудівників, є і свій «кримінальний» прошарок.

У майже всіх сильних етнічних діаспорах згодом з'являються організовані злочинні угруповання. Сучасна етнічна злочинність чітко структурована – кожна національність «патрунує» свій регіон, має свою сферу впливу і власний шматок «кримінального пирога». Перетинаються етнічні угруповання зрідка [2]. Так, наприклад, у 2000 році виявлено організованих груп і злочинних організацій, які сформовані на етнічному підґрунті, – 13, у 2001-му – 19, у 2002-му – 13, у 2003-му – 18, у 2004-му – 13, у 2005-му – 14, у 2006-му – 6, у 2007-му – 12, у 2008-му – 4, у 2009-му – 8, у 2010-му – 16, у 2011-му – 26, у 2012-му – 19, у 2013-му – 21, у 2014-му – 19, у 2015-му – 8, у 2016-му – 6, у 2017-му за 5 місяців – 3 [3; 4].

У ХХІ ст. простежується сплеск злочинності серед як окремих етнічних груп, так і поодиноких виявів злочинної

діяльності окремих осіб певної національності. Злочинність – явище, притаманне всім національностям і націям без винятку.

Протидія злочинам, що вчиняються етнічними організованими злочинними угрупованнями, потребує особливої уваги та специфічних підходів, з огляду на їхні національні (етнічні) психологічні особливості. У зв'язку із цим дослідження набуває актуальності як у теоретичному, так і в практичному значенні.

Проблема протидії злочинності будь-якого характеру або спрямування пов'язана із соціальними факторами, адже вона має справу з певними соціальними групами або окремими індивідами та життєвими ситуаціями, до яких вони потрапляють. Протидія в цьому сенсі є цільовим актом, зорієнтованим на ті чи ті категорії людей. Вона також є специфічною соціальною системою [5].

Отже, дослідження психологічних особливостей етнічних організованих злочинних угруповань, що вчиняють злочини, завжди повинно мати комплексний характер, що буде охоплювати історичні, культурологічні та лінгвістичні напрями.

Об'єктивно визначити й відобразити в межах будь-якої наукової роботи особливості представників окремого народу, ґрунтовно зупинитися на його національних традиціях та обрядах, а також сформулювати особливості поведінки в певних життєвих ситуаціях неможливо. Проте є певні закономірності, притаманні представникам етнічних груп, що сформовані на території України, і саме на них необхідно зважати у процесі протидії злочинам, які вони вчиняють [6, с. 38].

Під час психологічної характеристики етнічних організованих злочинних угруповань слід зауважити, що вони вчиняють злочини у складі етнічних злочинних угруповань, члени яких мають спільну психологію, національну свідомість, крім цього, вони відстоюють власну етнічну ідентичність, перебуваючи в меншості в багатонаціональному суспільстві, завдяки чому у власній етнічній групі, де всі члени надають один одному психологічну підтримку, кожний із співвиконавців почувається впевненіше, що сприяє прийняттю рішення про вчинення більш тяжких злочинів.

У деяких злочинних етнічних угрупованнях індивідуальні здібності, загальні та спеціальні знання, уміння й навички

передають із покоління в покоління лише особам певної етнічної групи. Характерно й те, що особи певної національності, які об'єднуються у злочинні етнічні угруповання, досить часто діють як «зграя»: не всі повинні діяти одночасно, деякі з них діють окремо від групи, чим надають допомогу у прихованні злочину і час для втечі безпосереднього виконавця з місця вчинення злочину.

Також слід виокремити основні психологічні факторами, які зумовлюють розвиток етнічних формувань, які займаються злочинною діяльністю, серед яких: високий ступінь захищеності від проникнення до їх середовища не споріднених за етнічними ознаками осіб; уміння легко адаптуватися в соціальному середовищі; набутий досвід стосовно певного виду злочинної діяльності [7, с. 260].

В етнічних злочинних угрупованнях простежується чітка лінія розподілу злочинних доходів відповідно до становища її учасників, з огляду на психологічні особливості етнічної групи: лідер забирає собі лівову частку доходів, а наближені до нього особи отримують більше, ніж виконавці; якщо ця група складається лише з однієї сім'ї, тоді головним є чоловік, який розподіляє отримане злочинним шляхом майно та гроші.

Будь-яке злочинне етнічне угруповання діє в межах наявної структури суспільства. Осіб, які не бажають діяти за встановленими традиційними правилами, виносять на розгляд суду етнічної діаспори, після чого їх виключають з етнічної групи або ж фізично знищують.

Таким чином, для протидії численним злочинним групам, організаційно сформованим на етнічному підґрунті, необхідно сформувати особливі психологічні підходи під час розслідування злочинів. В Україні існує етнічна злочинність, це винятково небезпечне явище, яке повинно мати адекватну протидію з боку держави. У зв'язку зі зміною форм злочинності та зростання її рівня, у нашій країні важливе значення має всебічне вивчення психологічних закономірностей, що обумовлюють установки та вчинки як етнічних груп, так і певних осіб не титульної нації, які вчиняють злочини, проживаючи на території Української держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Всеукраїнській перепис населення 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality>. – Назва з екрана.
2. Кримінал у стилі етно [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prokuratura.org.ua/?p=2035>. – Назва з екрана.
3. МВС України : [сайт] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/category/4687>. – Назва з екрана.
4. Генеральна прокуратура України : [сайт] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>. – Назва з екрана.
5. Бандурка О. М. Протидія злочинності [Електронний ресурс] / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов. – Режим доступу: <http://ovsgeneral.org.ua/info/info/6>. – Назва з екрана.
6. Босенко В. В. До питання протидії злочинам, учиненим представниками етнічних меншин / В. В. Босенко // Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 23–24 груд. 2011 р.). – Одеса : ОДУВС, 2011. – С. 38–39.
7. Матвійченко В. М. Деякі особливості суб'єкта злочинів, які пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів і скоєні особами циганської національності / В. М. Матвійченко // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2004. – № 1. – С. 257–262.

Сердюк Іван Вікторович, ад'юнкт кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ

КОРЕЛЯЦІЯ ПРАВОВИХ І МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Протягом усієї історії філософсько-правової думки питання кореляції, співвідношення правових і моральних цінностей було предметом гострих дискусій. Це принципове питання, осмислення якого є певним інтелектуальним викликом, передусім якщо його вирішувати не тільки на рівні